

A KÖRÚTI ROBBANTÁS SZEMLÉJÉNEK KRIMINALISZTIKAI TAPASZTALATAI

1. Bevezetés

2016. szeptember 24-én 22 óra 36 perc 18 másodperckor ismeretlen elkövető bombát robbantott a Bp., VI., Teréz krt. 2-4. szám alatti épület előtti járdaszakaszon. A támadó az ott járőröző két fiataalt, egy rendőrt és egy rendőrnőt vette célba, súlyos- életveszélyes sérüléseket okozva nekik.

Az elkövető a cselekményét megelőzően 2016. szeptemberében több alkalommal járt a helyszínen és annak környezetében, amelynek során olyan ruházatot választott, amely megnehezítette az azonosíthatóságát. Mindvégig igyekezett a kamerák képein megtevesztő külsőt ölteni (így például a cselekmény után fehér horgászkalapban indult a bűncselekmény helyszínéről a Blaha Lujza tér felé egészen IX. kerület Telepy utcáig. Levette a horgászsapkát, kapucnit vett fel, majd a táskájából piros kabátot vett elő, és azt viselte, valamint sildes sapkát is hordott). Két alkalommal is elhalasztotta a robbantást, mert nem találta megfelelőnek az alkalmat (szeptember 23-án éjszaka és hajnalban is járt a helyszínen), míg végül a robbanó szerkezetet az épület egyik árkádos ablakának tövében 22 óra 20 perc és 22 óra 34 perc közötti időben elhelyezte, és várta a megfelelő pillanatot.

Az elkövető a nagyobb hatékonyság érdekében szöveget helyezett el a robbanószerkezet mellett. Ezek a szögek a robbanáskor 100-300 m/s sebességgel szóródtak szét. Az elkészített bomba a szakértő nyilatkozata szerint öt méteren belül halálos sérülés okozására volt alkalmas, de még 29 méteren belül is alkalmas életveszélyes sérüléseket okozására. Miután észlelte, hogy a rendőrök nem haltak meg, hidegvérrel átlépett rajtuk és elsétált a körúton, közben fedőruházatot cserélt, majd a távolabb leállított gépkocsijával vidékre utazott.

A nyomozás elején több – „alverziókkal” együtt – összesen hét verzió merült fel a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban, úgy mint a rendőrséggel szembeni támadás, személyes érintettség, bosszúvágy, politikai zavarkeltés, szervezett bűnelkövetői csoport és a magányos elkövető.¹

2. A szemle

A nyomozást eleinte a BRFK Nyomozó Főosztály Életvédelmi Osztálya folytatta, majd pedig a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda. Azt követően, hogy egyértelművé vált, a robbantás célpontjai a rendőrök voltak, a nyomozást a Központi Nyomozó Főügyészség vette át.² Az ügyben a helyszíni szemlét az akkor még e néven ismert Bűnügyi Szakértő és Kutató Intézet Központi Technikai Osztályának munkatársai végezték el, kiegészülve a Budapesti Rendőr-főkapitányság helyszínelőivel. A helyszín – típusát tekintve – ún. többes (tagolt) helyszín volt. Eszerint a robbantás helye és annak szűkebb, tágabb környezete tekinthető a főhelyszínnek, de felderítettek számos mellék helyszínt is,

¹ Máttyás Szabolcs: A verziók szerepe a Teréz körüti robbantás nyomozása során. Erdélyi Jogélet 2021/2. 95. o.

² Uo.

ahol a robbantás károkat okozott (több gépjárműben és összesen negyven ingatlanban). Szemlét tartottak továbbá a következő napok során azokon a nyilvános helyeken is, ahol a nyomozás adatai alapján az elkövető a cselekményét megelőzően megfordult.

Szemlét tartottak továbbá – az elkövető elfogását követően – azon a helyszínen is, ahol a nyomozás adatai szerint a bombát előállította. Egy ilyen jellegű helyszínen – az esemény természeténél fogva – jelentős a mozgás a bűncselekményt követően a szakma, a civilek és a sajtó részéről is. Ez megnehezíti a helyszínelők dolgát, ugyanis minden egyes személy belépése a helyszínre potenciálisan növeli a kontamináció (szennyeződés)³ veszélyét, tehát azt, hogy az ott található nyomok és anyagmaradványok (különösen a biológiai eredetűek)⁴ megsemmisülnek, vagy az ott járó személy otthagyja saját nyomait.⁵ Ezért ilyenkor az egyik legfontosabb feladat a bűnügyi helyszín mihamarabbi lezárása és kettős kordonnal történő körülvétele,⁶ amelynek lényege, hogy a belső kordon által határolt területre csak védőruházatban és csak a szemlebizottság vezetőjének engedélyével lehet belépni. Ez jelen esetben is fegyelmeztetett és időben megtörtént. Olyannyira komolyan vették ezt a legmagasabb vezetői szinten is, hogy amikor előljárók látogattak a helyszínre, ők sem léptek be a szűk értelemben vett bűnügyi helyszínre. Sőt, az eset kapcsán tartott sajtótájékoztatón megkérdezték az akkor hivatalban lévő országos rendőrfőkapitányt, hogy meddig lesz lezárva a nagykörút, aki példásan azt válaszolta: majd ha a szemlebizottság vezetője azt jelenti számára, hogy végzett a munkájával, akkor megnyitja újra a közlekedők előtt a helyszínt.

A szemlebizottság ebben az esetben nagyobb létszámmal, hat fővel vonult a helyszínre. A szemle 00 óra 25 perckor kezdődött. A helyszín fentebb említett lezárásának véglegesítése után a bizottság azt szektorokra osztotta. Ez a módszer a nemzetközi sztenderdek alapján elsősorban robbantások esetén használatos területfelosztási módszer, amelynek lényege, hogy nem spirálisan (kintről befelé vagy bentről kifelé) történik az adott terület átvizsgálása, hanem az egyes szektorokat betű vagy számjellel látják el, majd azokat szisztematikusan, részletesen átkutatják ennek megfelelően dolgozzák fel.

Ezt követően mindannyian megtekintettük azt a kamerafelvételt, amelynek főbb mozzanatai szeptember 26-án a sajtóban is megjelentek.⁷ A felvétel releváns részeinek megnézése után a bizottság megbeszélte a nyomkutatási tervet. A felvételen látszott, amint az elkövető megvárta, hogy a két rendőr elmenjen mellette, majd pedig hátralépett a fedezékébe, és utána robbantott. Az elkövető a robbantást megelőző percekben a kamerafelvételnek csupán a felső sarkában, meglehetősen rossz minőségben, torzítva látszódott. Ezért a fő kérdés az volt, hogy az épület utcára néző homlokzatán található több boltíves kirakat közül melyikhez húzódott vissza az elkövető a robbantást megelőzően? Esetleg a mellette lévő kapualjba lépett vissza? Ez azért volt fontos, mert ebben az esetben

³ Herke Csongor - Kovács Gábor – Nogel Mónika - Czebe András: Bűnjelekről a hatályos jog tükrében. Magyar Jog 2020/2. 106-113. o.

⁴ Nogel Mónika: A bűnügyi célú DNS-vizsgálatok szabályozása Magyarországon: múlt, jelen és jövő. Magyar Jog 2019/12. Nogel Mónika: Bűnös vagy ártatlan? Igazságügyi genetikai szakértői vélemények relevanciája a védelem számára. Belügyi Szemle 2022/3. 485. o.

⁵ Kovács Gábor - Nagy Klára - Nogel, Mónika: Accreditation of forensic laboratories as a part of the European Forensic Science 2020 concept. In: Keller, Éva (szerk.). AAP 2015 Programme and Abstract Book: 24th International Meeting on Forensic Medicine Alpe-Adria-Pannonia. 2015.

⁶ Kovács, Gábor: Az Európai Forenzikus Tudományos Térség (EFSA-2020) megalkotásának koncepciója. Jog Állam Politika 2017/1. 19. o.

⁷ Pintér Dániel Gergely: A rendőrség kommunikációja a 2016-os budapesti robbantás kapcsán: az átmeneti nyilatkozat jelentősége a krízismenedzsmentben. Információs Társadalom 2016/4. 19. o.

ott kellett keresni a legtöbb nyomot és anyagmaradványt. A távolságot hagyományos módszerrel, hozzávetőlegesen meghatároztuk, de már akkor jeleztem a szemlebizottság tagjainak, hogy minden lehetséges verzió szerint lefolytatjuk majd a szemlét,⁸ azaz minden területen fogunk nyomkutatót végezni. Ez azért szükséges, mert a kriminalisztikában jól ismert „gondolati rekonstrukció” (az elkövetés gondolatbeli lejátszásán alapuló szemlemódszer) segítségével határozzuk meg a bűncselekmény lefolyásának lehetséges verzióit, majd pedig a nyomkutatót ezen verziók szerint építjük fel. Kiemelten fontos azonban, hogy valamennyi verzió szerint le kell folytatni a szemlét, nemcsak a legvalószínűbb szerint, ugyanis a monoverziós gondolkodás tévútra vihet.⁹ Pontosan azért, hogy a nyomozás megindítása lényegében a tények „igazság” és az „objektivitás” szintjéhez igazodjanak, ne az igazolhatóság és bizonyíthatóság kivitelezhetőségéhez.¹⁰ Ez a kisebb bűncselekmények szemléje során ugyanígy fontos.

Ez esetben ennek kiemelt jelentősége volt. Ugyanis a szemle menete során a teljes kamerafelvétel megtekintése után a helyszín pontosabban meghatározható volt, és más eredményre vezetett, mint a „releváns részletekbe” történő betekintés, azaz egy olyan momentum árulta el a valós és pontos helyszínt, amely a releváns pillanaton kívül esett (egy lépcsőházi lámpa felkapcsolása). A nyomkutató nem szenvedett sem időbeli, sem pedig a kiterjesztés tekintetében hátrányt, hiszen minden területre kiterjesztette azt a szemlebizottság. Így született meg az egyik bűnügyi technikus ötlete alapján az a gondolat, hogy eredetben rögzítsék azt a kirakatüveget, amelyen releváns nyomok keletkeztek, és amelynek révén végsősoron az elkövető a helyszínhez köthető lehet majd természettudományos módszerekkel, szakvélemények révén. Ennek a gondolatnak és a szakértők laboratóriumban végzett lelkiismeretes munkájának köszönhetően e tárgy kapcsán az elkövető genetikai anyagmaradványainak azonosítása vált lehetővé.

Egyébként is érdemes az eredetben rögzítés módszerét előnyben részesíteni abban az esetben, ha az ügyben kulcsfontosságú szerepet játszó bűnjellel találkozik a helyszínelő, vagy ha több szakértő által vizsgálendő tárgyról van szó, illetve ha annak kutatása komplexebb nyomkutatót vagy alternatív megoldásokat igényel.¹¹ Nagyobb méretű bűnjeltárgy esetén általában nem e rögzítési módszer mellett döntenek a bűnügyi technikusok, azonban itt az ügy jellege és a bizonyítás szempontjából kiemelt jelentőséggel bíró tárgy mibenléte miatt ez volt a legjobb döntés.

A kiterjesztett szemle eredménye volt, hogy az igazságügyi fizikus szakértő véleménye alapján megállapíthatóvá vált, miszerint az ott rögzített sárga színű szigetelőszalag az elkövető lakásán később tartott szemle során lefoglalt szigetelőszalaggal azonos anyagú volt. Ugyanez történt a helyszínen rögzített elemdarabbal is, amely ugyanolyan típusú volt, mint a szintén a terhelt lakásán később megtalált elem. Mindkét tényt a bíróság bizonyítékként értékelte az eljárás során.

⁸ Vö. Gárdonyi Gergely: A gondolati rekonstrukció korlátai. *Belügyi Szemle* 2013/10. 65-71. o.

⁹ Mészáros Bence: A kriminalisztika hipotézisei. *Belügyi Szemle* 2021/10 1178. o.; David Petretei: The Epistemological Aspects of Investigative Hypotheses. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*. 2022/1. 337-342. o.

¹⁰ Vári Vince: Hatékonyság a nyomozásban. In: Schaub, Anita; Szabó, István (szerk.) III. Interdiszciplináris doktorandusz konferencia 2014. 3rd Interdisciplinary Doctoral Conference 2014 Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat. 2015. 191. o.

¹¹ Kovács Áfonya: DNS rögzítési és biztosítási technikák a gyakorlatban In: Anti Csaba – Gárdonyi Gergely (szerk.): *Krimináltechnikai kézikönyv – módszertani útmutató bűnügyi technikusoknak* 2. Semmelweis Kiadó. Budapest, 2020. 109. o.

A helyszínen rögzített daktiloszkópiai nyomokat a szakértő, így a bíróság nem tudta értékelni, azonban a bűncselekmény helyszínén lefényképezett lábbelinyomot az igazságügyi nyomszakértő azonosította a vádlottnál tartott házkutatás során lefoglalt lábbelivel.

A robbantás helyszínén a szemlebizottság nyolc helyről rögzített „fehér színű ragacsos anyagot”. Ezt később a tűzserész szakértő a bírósági meghallgatása során azonosította azzal az anyaggal, amelyet a terhelt lakásán talált a szemlebizottság.¹² A későbbi azonosíthatóság szempontjából kiemelt jelentősége volt az időtényezőnek. A nyomkutatói terv felállításakor mindenkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a robbantással összefüggésbe hozható, az ahhoz használt anyagok maradványainak a felkutatását prioritásként kell kezelni. Ellenkező esetben előfordulhat, hogy az anyagmaradványokat már nem lehet megfelelően azonosítani. (Megjegyzem, a nyomozás egészére egyébként is jellemző, hogy az idő múlásával az információvesztés egyre nagyobb lehet, vagyis minél előbb kell hozzáfutni az adatokhoz, mert annál nagyobb az esély arra, hogy azonosítható váljon az elkövető.)¹³

A szemle során összesen mintegy 160 nyomot, anyagmaradványt rögzített a szemlebizottság, amelyeknek egy részét még a helyszínen átadták anyagvizsgálat céljából a tűzserészeknek illetve azoknak a szakértőknek, akik a robbanóanyag összetételét vizsgálták. A szemlén többszáz fényképfelvétel és természetesen videófelvétel is készült. A kriminalisztikai fényképezés során az egyik legfontosabb feladat, hogy a helyszín későbbi szemlélők számára is áttekinthető módon, minden részletében rögzítve legyen.¹⁴ A fényképfelvételek részletes áttanulmányozása során feltűnt, hogy az egyik felvétel „párja” hiányzik, ezért másnap reggel a helyszínre visszatérve ezeket a felvételeket pótolta a bizottság (az ügyben szerepet nem játszó, egyik területrészlet kapcsán ez elmaradt, vagy véletlenszerűen törődött). A szemlét a bizottság 20 óra 30 perckor fejezte be. A helyszínbiztosítást megszüntette, és az érintett közterületet a Fővárosi Közterületfentartó révén feltakarította.

3. Összefoglalva

A szemle – eredményeinek köszönhetően – a felderítés, kiváltképp a bizonyítás számára hasznos adatokkal szolgált. A szemle során gyűjtött nyomoknak és anyagmaradványoknak köszönhetően lehetett a robbantáshoz használt anyagokat azonosítani, továbbá az elkövetőt a bűncselekmény helyszínéhez kötni, valamint a lakásán talált tárgyakkal kapcsolatba hozni.

A szemle keretében megtekintett kamerafelvétel kapcsán megállapítható, hogy a rendelkezésre álló felvételt még a szemle során teljes terjedelmében meg kell tekinteni, beleértve ebbe a bűncselekményt megelőző és az azt követő hosszabb időszakot is, ugyanis az ennek során nyert adatok a nyomkutatói terv felállítása során kiemelt jelentőséget kaphatnak.

Bebizonyosodott, hogy indokolt lehet – mérettől függetlenül is – eredetben rögzíteni olyan tárgyakat, amelyek vizsgálata később jelentős súllyal eshet latba a nyomozás során. A robbantást követően megtartott helyszíni szemlék során kiemelt figyelemmel kell

¹² A terhelt lakásán tartott szemlére csak olyan mértékben térek ki, amennyiben az összefüggésben van a helyszínen tartott szemle eredményével. Több, a lakásban talált tárgyon lévő nyom és anyagmaradvány is döntő fontosságú volt a bíróság számára a bizonyítási eljárás során.

¹³ Nyitrai Endre: Az interoperabilitási e-nyomozás a jó állam tükrében, Dialóg Campus, Budapest, 2020. 122. o.

¹⁴ Petrétei Dávid: A kriminalisztikai fényképezés egyes aktuális kérdései. Magyar Bűnüldöző 2020/1-2. 12-22. o.

lenni a robbanóanyag azonosíthatósága érdekében a gyorsaságra, ezért a nyomkutatósi terv felállításakor ezek vizsgálatának prioritást kell biztosítani.¹⁵ Megállapítható az is, hogy helyénvaló az a gyakorlat, amely szerint vezető nem megy be védőruházat nélkül a bűncselekmény helyszínére. Akárcsak az is, hogy a szemle lefolytatását vezetői utasításokkal nem korlátozza időben, hanem hagyja a szemlebizottság számára, hogy elvégezze teljeskörűen a nyomkutatót.

Az elkészült szemledokumentáció áttekintését mihamarabb meg kell tenni.¹⁶ Javasolt ezt olyan bűnügyi technikussal elvégeztetni, aki nem volt jelen a szemlén, vagy ha igen, nem az ő feladata volt a dokumentáció elkészítése, így „külső szemlélőként” hamarabb észreveheti, ha esetleg hiányos az anyag. Kiemelt súlyú bűncselekmények helyszíni szemléje esetén erre az időre a helyszínbiztosítást a szűkebb értelemben vett helyszínen még célszerű fenntartani, hogy a pótlás a legkisebb változtatás nélkül legyen elvégezhető. Megfontolandó lehet ez azért is, mert a szemlét követő időszakban, praktikusán a nyomozás első néhány órájában még számos olyan adat merülhet fel (óráról-órára változik minden), amely a helyszín más szempontú vizsgálatát is igényelné.

Az elkövetőt a rendőrség 2016. október 20-án fogta el, akit a bíróság elsőfokon életfogytiglan letöltendő szabadságvesztésre (25 évnél korábban feltételesen sem szabadulhat) (10 év közügyektől eltiltás) büntette. A másodfok súlyosított, amely szerint a terhelt 30 éven belül nem szabadulhat (valamint 40 millió Ft bűnügyi költség megfizetésére kötelezték). A másodfokú ítéletet a Kúria helybenhagyta.

¹⁵ Hautzinger szerint a robbantással elkövetett bűncselekmények kriminalisztikai vizsgálata az igazságügyi tűzszerészet tevékenységi körébe tartozik, amelynek célja a robbantással elkövetett bűncselekmények helyszínén visszamaradt nyomok, anyagmaradványok, fizikai elváltozások értékelése. Vö. Hautzinger Zoltán: A fegyveresen elkövetett bűncselekmények vizsgálata. *Belügyi Szemle* 2003/2-3. 228. o.

¹⁶ Petrétei Dávid: A bűnügyi helyszín a szabványosítási tendenciák és az új Be. tükrében. *Rendőrségi Tanulmányok* 2018/3. 4-48. o.